

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ МАКЕДОНИЯ И БЪЛГАРИЯ В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА КАТО ИНСТРУМЕНТ ПРОТИВ БЕДНОСТТА

**БЛАГИЦА ЙОВАНОВА, Асс. м-р¹
АЛЕКСАНДАР КОСТАДИНОВСКИ, Доц. д-р²
ОЛИВЕРА ГОРГИЕВА -ТРАЙКОВСКА, Доц. д-р³**

OPPORTUNITIES FOR COOPERATION BETWEEN MACEDONIA AND BULGARIA IN THE FIELD OF TOURISM AS A TOOL AGAINST POVERTY

**BLAGICA JOVANOVA, Asst.M.Sc
ALEKSANDAR KOSTADINOVSKI, Assoc.Prof. PhD
OLIVERA GORGIEVA - TRAJKOVSKA, Assoc.Prof. PhD**

Резюме

Както България, така и Македония разполага с ресурси за развитие на различни форми на алтернативен туризъм – културен туризъм, винен туризъм, селски туризъм, други форми на туризъм, които са привлекателни за съвременния турист и за които има възможност за обединение на предлагането, така че, да се получи комплексна туристическа услуга. Предприемачите от двете страни, където това е възможно, трябва да си сътрудничат, формирайки своеобразни кълстери, така че, от една страна –туристическото предлагане да е пълно, от друга страна –да се постигне по –пълно задоволяване на туристическото търсене и едновременно с това- да се повиши заетостта в туристическите региони на двете страни, като ефикасно средство за преодоляване на бедността.

Ключови думи: ресурси, сътрудничество, туризъм.

¹ *Икономически факултет, Университет „Гоце Делчев“ – Штип, Република Македония*

blagica.jovanova@ugd.edu.mk

² *Икономически факултет, Университет „Гоце Делчев“ – Штип, Република Македония*

aleksandar.kostadinovski@ugd.edu.mk

³ *Икономически факултет, Университет „Гоце Делчев“ – Штип, Република Македония*

olivera.trajkovska@ugd.edu.mk

Abstract

Bulgaria and Macedonia have the resources to develop alternative forms of tourism - cultural tourism, wine tourism, rural tourism, other forms of tourism that are attractive to the modern tourist and who is able to unite the supply, so to obtain comprehensive travel service. Businessmen from both countries, where possible, must work together, forming a kind of clusters, so that on the one hand, tourism offering is full, on the other hand, to achieve complete satisfaction of tourist demand and simultaneously - increase employment in the tourist regions of both countries as an effective means of overcoming poverty.

Keywords: resources, cooperation, tourism.

Въведение

Туризмът, много отдавна не се възприема само като система на отдих и развлечение. Отдавна, туристическият продукт е сложен обект на общественото производство, като съвременните тенденции на туристическо търсене са свързани с такива форми на туристически продукти, които предоставят възможности за развитие на някои изостанали региони. Има се предвид това, че туристическите търсения излизат извън стандартната формула „почивка на планина и на море”, а туристът се интересува от продукти като алтернативен туризъм, селски туризъм, екстремен туризъм. Така, туризмът се развива в региони, които доскоро не са били познати като туристически дестинации, а местното население е обезпечено откъм заетост и възможности за развитие на предприемачеството. Цел на настоящия доклад е да разгледа възможността за създаване на интегриран туристически продукт между България и Македония, като се използват културните ценности и наличните ресурси и по този начин – се даде възможност за икономически възход, от една страна, а от друга страна – се развива между културното сътрудничество и се подобрява имиджа на региона на Югоизточна Европа като място, което се модернизира и което има възможност да предложи добри практики на отдих и туризъм.

1. Трансгранични програми и възможности за трансгранично сътрудничество

За да се предприемат каквито и да е било инициативи е необходимо те да бъдат финансирани. Ефективен за финансиране е чрез програмите на ЕС –имайки предвид, че целта на настоящия доклад е свързан с трансгранично сътрудничество при предоставяне на интегриран туристически продукт. Съвместни инициативи за работа в сферата на туризма предоставя Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), който замени петте предишни предприсъединителни инструмента - ФАР, ИСПА, САПАРД, инструмента за Турция и CARDS, като по този начин обедини в единна нормативна база цялата

предприсъединителна помощ. Причината за създаване на този инструмент е факта, че граничните региони често пъти са в неравностойно положение, поради периферното географско разположение и относителната изолация от националните икономики.(2) Този инструмент има за цел да стимулира по-голяма интеграция на територията, като осигурява по този начин балансирано и устойчиво развитие в целия трансграничен регион. Стратегията на програмата има за цел да обърне внимание на специфичните потребности в граничния регион в краткосрочен и дългосрочен план и подкрепя следната обща стратегическа цел: *Устойчиво развитие на граничния регион в подкрепа на усилията за по-широко Европейско сътрудничество и интеграция.* (2)

Имайки предвид методите на интервенция, както и специфичните цели на програмата, то определено може да се заключи, че тя успешно може да бъде използвана за финансиране на интегрирани туристически ресурси, като по този начин се влияе на негативните процеси в региона на България и Македония, свързани с безработицата и съпътстващата бедност.

2. Добри съвместни проекти в сферата на туризма в двете страни

Още преди няколко години е реализиран продукт „Алтернативен туризъм между четири планини в България и Македония”, като проектът е създаден от Сдружение за икономическо развитие на Брегалнишко-Струмски регион, Община Пробищип и Община Разлог. Целите на проекта са: (1)

- Разширяване на трансграничното сътрудничество между общините Разлог и Пробищип за постигане на съгласуваност и единодействие между институции и представители на туристическия бизнес с цел социален и икономически растеж.
- Повишаване на икономическия ръст в общините Разлог и Пробищип, както и конкурентоспособността в граничните региони чрез разнообразяване и устойчиво развитие на алтернативен туризъм.

Проектът е адресиран към представители на малкия и средния бизнес в сферата на алтернативния туризъм от общините Разлог и Пробищип, представители на институции и организации, свързани с развитието на туризма, планински водачи, екскурзоводи, аниматори, преводачи. (1) Крайните бенефициенти по него са 40 души: собственици на места за настаняване и хранене, предимно в селата; собственици или управители на места, предлагащи различни туристически атракции; представители на институции и организации в

сферата на туризма и местна власт. Дейностите, свързани с проектната дейност са насочени към информационна кампания сред бенефициенти и медии за началото на проекта и дейности по изпълнението му; инвентаризация и анализ на съществуващия туристически ресурс в общините Разлог и Пробищип; провеждане на семинари, конференции и практики в двете общини; създаване на „Информационно-консултантско бюро” към Местна агенция за икономическо развитие-Разлог; изработване и внедряване на уеб сайт за виртуална информация на български, македонски и английски език; разработване на три туристически ръководства; провеждане на двудневен форум България-Македония за обмяна на контактна информация и представяне на туристически ресурс; осигуряване на консултантска помощ за изработване на маркетингова концепция за предлаганите от бенефициентите услуги; подготовка и публикуване на каталог с информация за наличния туристически ресурс в двете общини; конференция, представяща резултатите от проекта и кампания по връзки с обществеността за постигане на прозрачност и публичност.

3. Възможности и културни коридори за развитие на културния туризъм в двете страни

Културният коридор София- Охрид преминава през България и Македония, обвързвайки манастирските агломерации около двата исторически града и религиозния културен ареал на Метохия в Сърбия и Черна гора. (3) Пътят София – Охрид е своеобразна религиозна ос, по която протичат културни влияния към големия поклоннически път Виа Егнация. По направлението, свързващо манастирите и църквите на Софийската Света гора, на областта Метохия и тези около Охридското езеро, от векове се разпространяват вярата и изкуствата, свързани с религиозното строителство – архитектурни техники и похвати, стенопис, дърворезба. Една от най-изявените дърворезбарски школи в Дебър (Македония) поема своя път, за да завещае своето изкусно майсторство из цяла Югоизточна Европа именно по този културен коридор.

Днес, по пътя София- Охрид има истински шедьоври, много от тях признати за Световно наследство – Боянската църква (България), Стари Рас и Сопочани, Манастирът Дечани (Сърбия и Черна гора), Охридските църкви (Македония). Основните забележителности, които могат да бъдат разгледани в двете страни са следните: (3)

В България, основно наследство, свързано с културно - историческото минало на страната в региона, което може да се предлага на туристите е следното:

- Антична Сердика
- Феноменът на нематериалното културно наследство - Бистришките баби
- Боянската църква
- София - историческият град и други.

В Македония, алтернативни обекти на културно – историческото наследство, които биха заинтригували туристите са следните:

- Баргала, археологически обект
- Златковата кула
- Изкуството на филигрana
- Калето - крепостта в Скопие
- Карнавалът във Вевчани
- Къщата на К. Тренчев във Велес
- Лесновски манастир
- Манастир "Св. Атанасий" , село Лешок
- Манастир "Св. Богородица", Матейче
- Манастир "Св. Йоаким Осоговски", Крива Паланка
- Манастир „Св. Йоан Кръстител” край Бигор
- Манастирът "Успение Богородично" в Калища
- Манастирът „Св. Богородица Безгрешна” край Кичево
- Охридското езеро и културните ресурси на региона
- Православни манастири в Скопие
- Сватбите в Галичник
- Село Кичиница, Маврово езеро
- Скопие - ислямска архитектура
- Стоби, археологически обект
- Тетово - ислямска архитектура
- Църква "Св. Георги" в Старо Нагоричане
- Църквата "Св. Никола" в Псача
- Църквата "Св. Пантелеймон"
- Щип - ислямска архитектура

Така представените ресурси, дават основание да се заключи, че между двете страни може да се развият различни културно – туристически продукти, свързани със следните тематични надсловни:

- „Тракийското археологическо наследство в България и Македония”
- „Манастири и църкви като пресечна точка между българската и македонската култура”

- „Две столици – множество исторически паметници” и пр.

Заклучение

Основанията, които дават възможност да се предположи, че между България и Македония могат да се установят общи туристически инициативи са следните:

- на първо място, програмите на ЕС, които позволяват финансиране на подобни инициативи;
- на второ място, наличието на многобройни културни и природни ресурси;
- на трето място, относителната културна близост на двата региона – в Македония и България;
- на четвърто място, интересът на съвременните туристи към дестинации, които „излизат” извън стандартната схема „морепланина”;
- на следващо място, факта, че при добра промоционална политика и осигуряване на добро качество на туристическите услуги, последните е възприемат като услуги, предоставяни в „екзотични дестинации” или дестинации, които имат нов привкус за туристите.

Счита се, че предлагането на съвместни туристически продукти –основно в културния туризъм, но и в сферата на туристическото търсене в областта на планинския туризъм, ловния туризъм, винения туризъм и селския туризъм би подобрило възможностите на средата в граничните региони на България и Македония. Това е така, тъй като при предлагането на съвместни туристически продукти може да се преодолее сезонния дисбаланс и да се осигури заетост на местното население, както и да се предотвратят практики, свързани с демографски срив, обезлюдяване на селата и други. Използването на инструментите на ЕС пък, от своя страна, е предпоставка за интегрирано – между двете страни- развитие на туризма, което е фактор за преодоляване на бедността и последствията от настоящата криза, обзели и двете страни.

Библиография

- 1) Анализ на европейския опит в областта на алтернативния туризъм. Представяне на добри практики в алтернативния туризъм. Проект № BG161PO001/4.2-01/2008/010. София, 2009
- 2) Програма за трансгранично сътрудничество между Република България и БЮРМ по ИПП. Бюджетна линия №: 2007CB16PO007 - 2011 – 2. София, юни 2011
- 3) Югоизточна Европа, Avail
http://www.seecorridors.eu/?w_p=23&w_c=9&w_l=1, sited 10.04.2012